

pod. red. zespołu edukacji kulturalnej Ceo

Podstawowe zasady dotyczące wyboru i stosowania metod nauczania

Dobór metod nauczania zależy od:

- celów i zadań, jakie nauczyciel postawił sobie i uczniom podczas lekcji,
- właściwości merytorycznych dotyczących treści danej lekcji,
- poziomu intelektualnego i psychofizycznego uczniów (wiek, klasa, typ szkoły),
- form organizacyjnych kształcenia,
- czasu przeznaczanego na realizację danej jednostki (ćwiczenia, tematu),
- kwalifikacji i doświadczenia nauczyciela.

Podstawowe zasady dotyczące wyboru i stosowania metod nauczania.

Nauczanie – uczenie się powinno wynikać z aktywności zarówno nauczycieli jak i uczących się. Powinno rozwijać samodzielność w myśleniu i działaniu. Nauczyciel powinien korzystać z różnych metod nauczania, uwzględniających występowanie w grupie uczniowskiej „wzrokowców”, „słuchowców” i „kinestetyków”. Realizacja metod nauczania wymaga otwartych relacji między nauczycielem a uczniami, atmosfery zaufania oraz uwzględnienia czasu poświęconego na omówienie przebiegu zadań. Zagadnienia te powinny być ujęte w formie problemów. Uczący się powinni badać te problemy, podejmować decyzje związane z wyborem rozwiązań i – jeżeli to możliwe – sprawdzać przyjęte rozwiązania w warunkach jak najbardziej zbliżonych do rzeczywistości. Ocena pracy uczniów powinna opierać się na jasnych, otwarcie wypowiedzianych kryteriach oraz spełniać wymogi dobrze przekazanej informacji zwrotnej w celu stworzenia planu poprawy dla uczącego się.

Wybór konkretnej metody, a także sposobu jej realizacji, zależy przede wszystkim od tego z jaką grupą uczniów pracujemy. Konieczna jest więc diagnoza wiedzy i umiejętności uczniów, ukierunkowana obserwacja ich zachowań i wzajemnych relacji, faza rozwoju klasy



Filmoteka Szkolna

jako grupy. Ponadto na wybór metody mają wpływ czynniki zewnętrzne: liczebność grupy, wcześniejsze doświadczenia uczących się oraz otoczenie fizyczne.

Proces nauczania powinien zapewniać systematyczność i konsekwencję w osiąganiu celów. Prowadzić od rzeczy łatwiejszych do trudniejszych, od znanych do nieznanymi, od tego co proste, do tego co złożone, od tego co konkretne i poglądowe, do uogólnień i praw naukowych.

Biorąc pod uwagę powyższe czynniki, metodom aktywizującym przypada szczególna rola we współczesnej edukacji, gdyż przenoszą one akcent z treści nauczania na osobę ucznia i podwyższanie poziomu jego wiedzy i umiejętności. Uczeń jest aktywnym podmiotem zdobywającym nowe kompetencje drogą własnych doświadczeń i poszukiwań. Nauczyciel wspomaga ucznia poprzez stwarzanie mu możliwości do doświadczeń, zaangażowania emocjonalnego czy samodzielnego przemyślenia problemu. Duże znaczenie ma także zespołowy charakter pracy. W grupie uczących się wykorzystywane są procesy dynamiki grupowej.

Kluczowym efektem stosowania aktywizujących metod i technik pracy jest przygotowanie ucznia, który chce coś zrobić, wie, jak to zrobić oraz nie boi się tego zrobić.

Warunki do aktywizacji uczniów powstają wtedy, gdy uczniowie działają z poczuciem bezpieczeństwa, mają poczucie sensu tego co robią, doświadczają powiązania między własnym wysiłkiem, wkładanym w działanie, a uzyskanym efektem.

Czynnikami podwyższającymi poziom aktywności uczniów jest znajomość celu i sensu pracy, polisensoryczność działania, czyli komunikacja w zakresie różnych kanałów percepcyjnych. Praca w grupach, traktowanie błędów jako informacji zwrotnych, informacji o działaniu, a nie osobie. Bardzo ważny jest dobry kontakt między nauczycielem i uczniami, przejawiający się między innymi systematyczną zachętą przez nauczyciela do dalszej pracy, wspieranie wysiłku i różnorodne motywowanie do działań.

Czynnikami obniżającymi poziom aktywności uczniów są działania i zachowania nauczycieli, które utwierdzają przekonania, że nauka jest czymś ponad możliwości konkretnego ucznia, np. ciągle wytykanie błędów, stosowanie oceniających komunikatów typu „Ty i tak tego nie zrozumiesz, nie będzie ci się chciało zrobić, jak zwykle źle”. Obniżanie poczucia wartości



Filmoteka Szkolna

poprzez generalizowanie. Przyjęcie założenia, że wszyscy uczniowie muszą się nauczyć wszystkiego o czym nauczam. Brak wykorzystywania osobistych doświadczeń uczniów. Pasywne prowadzenie zajęć, nie odwoływanie się do wyobraźni uczniów, ich wartości i emocji, dystans, brak zachowań ośmielających do wypowiedzania się, wreszcie słaba komunikacja – niezrozumiałe polecenia i instrukcje, brak umiejętności aktywnego słuchania, parafrazowania, stosowania komunikatu „ja”. W znaczący sposób aktywność uczniów obniża krytyczne ocenianie ze strony nauczyciela, zamykające gotowość do stawiania pytań i udzielania odpowiedzi, brak akceptacji do wyrażania własnych poglądów. Odmienne style percepcyjne i style uczenia się nauczyciela i uczniów. Odrębną grupę czynników stanowią błędy w planowaniu i organizacji zajęć, brak fazy lekcji, w trakcie której podsumowuje się wspólną pracę oraz brak umiejętności stosowania różnorodnych metod i narzędzi pracy.

Podsumowując, określona metoda i technika pracy to jedynie środek do osiągnięcia celu, a nie cel sam w sobie. Do skutecznego i efektywnego działania nie wystarczy jedynie znajomość konkretnej metody i techniki pracy. Konieczna jest świadomość celu, któremu ma służyć, potrzeb uczniów i poziomu ich wiedzy oraz umiejętności, warunków, w których będzie stosowana, a przede wszystkim umiejętności nauczyciela i jego osobistego przekonania, co do słuszności jej wykorzystania. Wreszcie relacji z uczniami, które nauczyciel buduje w różnych sytuacjach, nie tylko na tej konkretnej lekcji, gdzie stosuje określoną metodę pracy.